

Απολογισμός του έργου του ΤΕΣ Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών

Το Τομεακό Επιστημονικό Συμβούλιο (ΤΕΣ) Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών ξεκίνησε το έργο του το Φεβρουάριο του 2021 με Πρόεδρο τον Καθηγητή κύριο Αντώνη Μόλχο και Αντιπρόεδρο την Καθηγήτρια κυρία Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους ο Πρόεδρος κύριος Μόλχο παραιτήθηκε. Η Καθηγήτρια κυρία Μόττη-Στεφανίδη ανέλαβε το ρόλο της Προέδρου, και ο Καθηγητής κύριος Παναγιώτης Θανασάς ορίστηκε ως Αντιπρόεδρος του ΤΕΣ. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου που παρουσιάζεται είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας των καθηγητών Μόλχο και Μόττη-Στεφανίδη με τα μέλη του ΤΕΣ.

Με βάση την περιγραφή του σκοπού των ΤΕΣ που έκανε ο Πρόεδρος Καθηγητής κύριος Αρταβάνης-Τσάκωνας σε διαδικτυακή συνάντηση με τα μέλη του συμβουλίου, τέθηκαν τρεις βασικοί στόχοι για το έργο μας:

- (1) εντοπισμός και καταγραφή υψηλού επιπέδου επιστημονικής έρευνας που γίνεται στη χώρα, και σχετικές θεματικές ενότητες.
- (2) Εντοπισμός επιστημόνων που παράγουν υψηλού επιπέδου έρευνας.
- (3) Εντοπισμός διεθνών αλλά και ελληνικών επιστημονικών περιοδικών που έχουν υψηλή απήχηση και θεωρούνται υψηλού επιπέδου σε κάθε επιστήμη που εκπροσωπείται στο ΤΕΣ. Αυτός ο στόχος θεωρήθηκε ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικός δεδομένου ότι βάσει του cOAlition S plan της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα Ελληνικά πανεπιστήμια θα κληθούν να υποστηρίξουν οικονομικά τα μέλη ΔΕΠ που θα θέλουν να δημοσιεύσουν σε διεθνή περιοδικά με το σύστημα Open Access. Θα πρέπει να γνωρίζουν ποια περιοδικά Open Access είναι υψηλού επιπέδου και ποια είναι είτε χαμηλού επιπέδου είτε predatory journals. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι εξετάστηκαν αρχικά και συζητήθηκαν τα κριτήρια ανά επιστήμη βάσει των οποίων θα εντοπιζονταν υψηλού επιπέδου έρευνες και οι επιστήμονες που εκπονούν αυτά τα έργα καθώς και τα υψηλού επιπέδου επιστημονικά περιοδικά με απήχηση. Το έργο αυτό παρουσιάζεται στο Παράρτημα Α.

Η συζήτηση αυτών των στόχων στην ολομέλεια του ΤΕΣ ανέδειξε την ανάγκη να δημιουργηθούν 5 ομάδες εργασίας (Παράρτημα Β). Στόχος των ομάδων εργασίας ήταν να προετοιμάσουν εισηγήσεις σε σχέση με τα εξής θέματα:

- (1) Υποδομές για την έρευνα,
- (2) Big Data,
- (3) Capacity Building των νέων επιστημόνων,
- (4) Περιοδικά/έργα αιχμής: Ανθρωπιστικές επιστήμες,
- (5) Περιοδικά/έργα αιχμής: Κοινωνικές επιστήμες. Στον απολογισμό αυτό είναι έτοιμες και κατατίθενται οι εισηγήσεις των τριών πρώτων ομάδων (Παραρτήματα Γ, Δ, Ε). Τα μέλη του ΤΕΣ εργάζονται ώστε το επόμενο διάστημα να ολοκληρώσουν και τους δυο άλλους στόχους (Περιοδικά/έργα αιχμής: Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες). Στη συνέχεια θα παρατεθούν κάποιες από τις προτάσεις των τριών πρώτων ομάδων. Το έργο και το σύνολο των προτάσεων των τριών πρώτων ομάδων βρίσκονται στα παραρτήματα αυτού του απολογισμού.

1. **Ομάδα εργασίας για Μεγαδεδομένα (Big Data):** Η ομάδα εργασίας έκρινε ως αναγκαία για τη χαρτογράφηση του ιδιαιτέρως ποικιλόμορφου τοπίου των Ψηφιακών ΚΑΕ και τη διαμόρφωση προτάσεων συντονισμένης πολιτικής από το ΕΣΕΤΕΚ **τη διοργάνωση με ευθύνη του ΤΕΣ μιας διημερίδας εργασίας** με την πρόσκληση φορέων που δραστηριοποιούνται στο πρόβλημα Big Data και Κοινωνικές/ Ανθρωπιστικές επιστήμες (ΕΛΣΤΑΤ, ΑΠΟΛΛΩΝΙΣ κ.ά.) και φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (π.χ. ΣΕΒ, ΟΤΕ, ΔΕΗ).

2. **Ομάδα εργασίας για το capacity building των νέων επιστημόνων:**

Τα μέλη της ομάδας αυτής παρατηρούν σημαντική έλλειψη υποστήριξη των νέων επιστημόνων στην Ελλάδα σε ζητήματα τόσο επιστημονικής κατάρτισης και προόδου, όσο και επαγγελματικής στρατηγικής. Υποστηρίζουν ότι πρέπει να θεσμοθετούν τα βήματα εξέλιξης νέων επιστημόνων: αποδοχή προτάσεων για εκπόνηση διατριβών μόνο χρηματοδοτούμενων με υποτροφίες ή μέσω ερευνητικών προγραμμάτων· αυστηρά χρονοδιαγράμματα στην εκπόνηση διατριβών· εντατικά μεθοδολογικά μαθήματα· υποχρεωτικά ερευνητικά σεμινάρια· αντιστοίχιση κειμένου της διατριβής με συγκεκριμένο αριθμό δημοσιεύσεων σε διεθνή περιοδικά με διπλή τυφλή αξιολόγηση· παρουσιάσεις έρευνας σε διεθνή φόρα (συνέδρια, ημερίδες, κλπ.)· θεσμοθέτηση μεταδιδακτορικών προγραμμάτων σαν ενδιάμεση βαθμίδα πριν την κατοχή θέσης ΔΕΠ· πιστοποιητικά διδακτικής επάρκειας· διοργάνωση συνεδρίων· επιμόρφωση και ενημέρωση για πτυχές ενδυνάμωσης υποψηφιοτήτων (τρόποι σύνταξης βιογραφικού, συνοδευτικών επιστολών για έκφραση ενδιαφέροντος για κάποια θέση, σεμινάρια δοκιμής ομιλιών για αναζήτηση εργασίας και ανταπόκρισης σε ερωτήσεις συνεντεύξεων για πλήρωση θέσεων εργασίας).

Προτείνουν:

(1) Εισαγωγή του θεσμού του μέντορα, ο οποίος είναι ειδικά χρήσιμος για τους μεταδιδακτορικούς, αλλά θα μπορούσε και να εισαχθεί ήδη από το διδακτορικό.

(2) Θεσμοθέτηση των καθηκόντων και του ρόλου του επιβλέποντα καθηγητή διδακτορικής διατριβής, κατόπιν διαβούλευσης του Υπουργείου Παιδείας με τους Πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων με μορφή οδηγίας (guidance principles for PhD supervision).

(3) Εισαγωγή μαθημάτων στα προγράμματα σπουδών ειδικά των Κοινωνικών Επιστημών ήδη από τα πρώτα χρόνια του προπτυχιακού που να αφορούν σε εμπειρικές μεθόδους και θα μαθαίνουν στους φοιτητές την πρακτική τους εφαρμογή, όχι απλώς την ύπαρξή τους. Είναι ανησυχητική η έλλειψη εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες που να στηρίζεται σε μεθοδολογική πειθαρχία.

(4) Εισαγωγή διεπιστημονικών μεθοδολογικών σχολείων κοινωνικών επιστημών (κοινωνιολογία, πολιτική επιστήμη, ψυχολογία, επικοινωνία) ή εντατικών εφαρμοσμένων, μεθοδολογικών σεμιναρίων για τους υποψήφιους διδάκτορες, τους μεταδιδακτορικούς ερευνητές, ενδεχομένως και καθηγητές εάν το επιθυμούν που θα διδάσκονται εξειδικευμένα μοντέλα ή τεχνικές.

(5) Θέσπιση ερευνητικών σεμιναρίων όπου νέοι ερευνητές θα μπορούν να παρουσιάζουν δουλειές κατά τη διάρκεια της εκπόνησής τους.

(6) Εισαγωγή research facilitators ανά σχολή ή πανεπιστήμια ή σε επίπεδο ΓΓΕΤ πάντως όχι μέσω ΕΛΚΕ- που θα βοηθούν στη συγγραφή των ερευνητικών προτάσεων (Horizon, ERC, Marie Curie etc.).

(7)Θέσπιση ερευνητικών μεταδιδακτορικών προγραμμάτων για νέους ερευνητές

χρόνια από την υποστήριξη της διατριβής τους).

(8)Θέσπιση χρηματοδότησης μικρών ερευνητικών προγραμμάτων (small grants) για νέους ερευνητές για επιμόρφωση.

Ομάδα εργασίας για Υποδομές Έρευνας: Προτείνεται να αναπτυχθούν λειτουργικές δομές στήριξης της έρευνας. Ειδικότερα, προτείνεται:

(1) οι ΕΛΚΕ να γίνουν λειτουργικοί, να αποδεσμευθούν από την εργώδη γραφειοκρατία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και να ενισχυθούν με εξειδικευμένο προσωπικό, επιλεγμένο με διαφανείς και αξιοκρατικές διαδικασίες. Επίσης, είναι σημαντικό ο ρόλος των ΕΛΚΕ να μην παραμείνει απλώς ελεγκτικός, αλλά να γίνει υποστηρικτός, προσφέροντας ουσιαστική βοήθεια κατά την υποβολή των προτάσεων και καθόλη την εξέλιξή τους.

(2) να προβλεφθούν κονδύλια για βοηθούς έρευνας. (μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες α' ή β' επιπέδου), όπως υπάρχουν σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού, που θα κάνουν π.χ. συγκέντρωση βιβλιογραφίας (φωτοτυπίες κλπ) με προδιαγεγραμμένες υποχρεώσεις και δικαιώματα.

Η ομάδα εργασίας εγείρει κάποια θέματα σχετικά με την αξιολόγηση της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στο Παράρτημα Γ.

*Εκ μέρους του ΤΕΣ Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών
Καθηγήτρια Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη*